

KIAUNELIŠKIO KAUTYNĖS

1945 M. KOVO 11-12 D.

LLA Tigro rinktinės vadas Leonas Vilutis-Bitinėlis. Iš Aldonos Vilutienės asmeninio archyvo

Generalinio štabo aviacijos mjr. Bronius Vaivada-Vilkas. Iš Aldonos Vilutienės asmeninio archyvo

LLA Tigro rinktinės partizanų būrio vadas Apolinaras Juršys-Vytenis. Iš Aldonos Vilutienės asmeninio archyvo

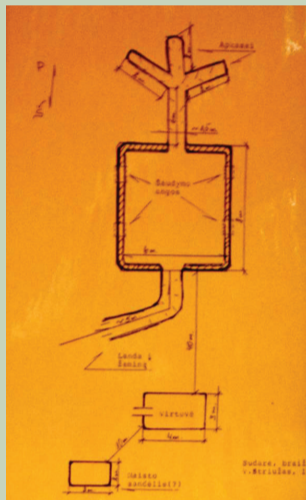
LLA Tigro rinktinės kuopos vadas Benediktas Kaletka-Kęstutis (kairėje). Iš Aldonos Vilutienės asmeninio archyvo

LLA Tigro rinktinės partizanų būrio vadas Antanas Krinickas-Romelis. Iš Aldonos Vilutienės asmeninio archyvo

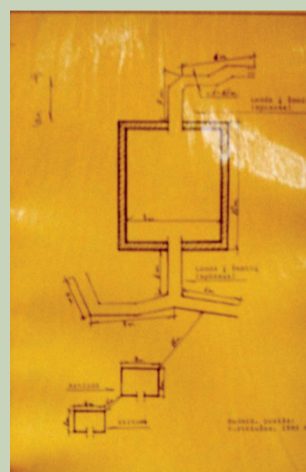
Buvusio Margio bunkerio vieta. Švenčionių r. sav. Labanoro regioninis parkas, Švenčionėlių miškų urėdija, Antaliedės girininkija, Kiauneliškio miškas, 27 kvart. 6 sklypas. R. Trimonienės nuotr., 1999 m.

Buvusio Margio bunkerio planas (sudarė ir braižė V. Striužas).

Buvusio Kauno bunkerio vieta. Švenčionių r. sav. Labanoro regioninis parkas, Švenčionėlių miškų urėdija, Antaliedės girininkija, Kiauneliškio miškas, 27 kvart. 10 sklypas. R. Trimonienės nuotr., 1999 m.

Buvusio Kauno bunkerio planas (sudarė ir braižė V. Striužas).

Atminimo ženklų kompozicijos atidengimo iškilmės šioje vietoje buvusiame Kauno bunkerio 1945 m. kovo 11 d. kautynėse žuvusiems LLA Tigro rinktinės A. Krinicko-Romelio būrio partizanams atminti. Švenčionių r. sav. Labanoro regioninis parkas, Švenčionėlių miškų urėdija, Antaliedės girininkija, Kiauneliškio miškas, 27 kvart. 10 sklypas. Aut. dizaineris Romas Navickas ir skulptorius Jonas Jagėla. Atidengta 2003 m. rugsėjo 7 d. R. Trimonienės nuotr., 2003 m.

1944 m. spalio mėn., Leono Vilučio-Bitinėlio ir jo bendrašygių pastangomis įsteigus Lietuvos laisvės armijos (LLA) Tigro rinktinės štabą ir sukūrus jo branduolį, skubiai parengti įsakymai, kuriais besislapstantys vyrai buvo suskirstyti būriais, kuopomis, batalionais. Paskirta trylikos kuopų vadovybė Utenos, Švenčionių ir Zarasų apskrityse. 1944 m. pabaigoje šis štabas pasiekė nemažų rezultatų organizuodamas Švenčionių ir Utenos apskričių partizanus. Remiantis LLA nuostatais buvo prisaikdinta ir į LLA narius priimta per 600 kovotojų. 1944 m. gruodžio mėn. į LLA pagrindžio veiklą įsitraukė Švenčionių apskrities miškuose nuleista 12 desantininkų grupė.

1945 m. vasario mėn. Švenčionių aps. vien Benedikto Kaletkos-Kęstučio kuopoje buvo per 300 gerai ginkluotų partizanų. Kuopos vado įsakymu generalinio štabo aviacijos mjr. Bronius Vaivada-Vilkas paruošė „Panteros“ planą, kuriame buvo numatyta Labanoro girioje įrengti dvi įtvirtintas, ilgalaikiai gynybai pritaikytas stovyklas, savotiškas tvirtoves.

Pirmą tokį bunkerį dar 1944 m. rudenį netoli Kiauneliškio įrengė LLA Tigro rinktinės Apolinaro Juršio-Vytenio vadovaujamas apie 60 partizanų (daugiausia iš Šiškinių kaimo) būrys. Žiemą prie jo prisijungė Antano Krinicko-Romelio vadovaujamas partizanų (irgi apie 60) būrys, kuris įrengė kitą bunkerį. Tai buvo gerai įrengti didžiuliai bunkeriai su apkasais. A. Juršio bunkerio partizanai gyveno Margio bunkeryje, o A. Krinicko – Kauno bunkeryje.

1945 m. kovo 11 d. partizanus apsupo 500 NKVD kariuomenės kareivių. Prasidėjo kautynės. Visi Margio bunkeryje buvę Vytenio būrio partizanai nutarė kautis. Kauno bunkeryje buvę Romelio būrio partizanai traukėsi, liko kautis tik 15. Kautynės vyko iki vakaro. Vakare į pagalbą atskubėjo apie 300 partizanų, priklausiusių LLA Tigro rinktinės štabo būriams. Pamatę, kad bunkerius apsupę enkavėdistai ilsisi, atidengė stiprią ugnį, prasilažė prie Margio bunkerio ir bandė išvesti iš apsupties kovos draugus. Deja, Vytenio būrio partizanai nepažino saviškių ir atidengė ugnį, tad pastarieji turėjo atsitraukti. Priešas taip pat atsitraukė, tačiau išsikvietė pastiprinimą iš Švenčionių ir Utenos. Vėl prasidėjo kautynės, trukusios iki kovo 12 d. Priešo pajėgos buvo didelės – apie 2000 kareivių. Įsitvirtinę gynybai gerai įrengtuose bunkeriuose partizanai nepasidavė. NKVD karininkai prašė iš bazių atvežti minosvaidžių ir prieštankinių granatų.

Tik 12 d. pavakare bunkeriai buvo išsprogdinti. Margio bunkeryje žuvo LLA Tigro rinktinės štabo narys Vladas Vaitkevičius-Kirvis, būrio vadas A. Juršys-Vytenis ir 44 šio būrio partizanai. Kauno bunkeryje žuvo 22 A. Krinicko-Romelio būrio partizanai. Iš atėjusių į pagalbą rinktinės štabo partizanų kautynėse prie Kauno bunkerio žuvo LLA Tigro rinktinės štabo viršininkas Zenonas Jasaitis-Ūdras, štabo narys Pranas Snieška ir vienas nežinomas partizanas.

Žuvusiųjų palaikai siauruku geležinkeliu buvo nuvežti į Švenčionių geležinkelio stotį ir niekinti miestelio aikšteje. Vėliau užkasti prie Švenčionių m. esančio Cirklišio dvaro teritorijoje.

Kiauneliškio kautynėse patirti skaudūs nuostoliai rinktinei nebuvo pražūtingi: štabas persikėlė į Švenčionių valsčiaus Antanų miškus, būriai ir kuopos perėjo į naujus veikimo rajonus. Keitėsi ir veikimo taktika. Iki 1948 m. rugpjūčio Labanoro-Krivasalio partizanams vadovavo buvęs Kauno bunkerio partizanų vadas A. Krinickas-Romelis, o ginkluotas pasipriešinimas šiose apylinkėse palaužtas tik 1951 m.